

5.4.3 VLASTIVĚDA

5.4.3.1 Charakteristika vyučovacího předmětu Vlastivěda

Vyučovací předmět *Vlastivěda* vychází ze vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět* RVP ZV. V návaznosti na vyučovací předmět *Prvouka* přináší žákům základní poznatky o významných přírodních, hospodářských, společenských, kulturních a historických okolnostech života lidí a o výsledcích jejich činnosti. Seznamuje žáky s nejvýznamnějšími osobnostmi a událostmi regionálních, národních a evropských dějin, integruje poznatky, dovednosti a zkušenosti z vyučování a osobního života žáků s dalšími informacemi z tisku, rozhlasu, televize, uvádí je do souvislostí a v potřebné míře zobecňuje. Vzdělávací obsah předmětu a převážně činnostní charakter výuky směřují zejména k tomu, aby si žáci přirozeným způsobem vytvořili kladný vztah ke své rodině, škole, obci, regionu a zemi a ve které žijí a současně aby nabyli povědomí sounáležitosti se zeměmi integrované Evropy a s jinými demokratickými zeměmi světa. Hlavním cílem předmětu je vybavit žáka dostatečně pevnými základy jeho osobní a národní identity, a vytvořit mu podmínky pro jeho pozdější orientaci a uplatnění ve společnosti (v rámci České republiky i ostatních zemí Evropské unie).

5.4.3.2 Obsahové, časové organizační vymezení předmětu Vlastivěda

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu *Vlastivěda* vytváří přirozené základy pro výuku vyučovacích předmětů *Dějepis*, *Zeměpisu* a *Občanská a rodinná výchova* ve vyšších ročnících školy a je členěn do tří základních tematických okruhů: *Místo, kde žijeme*, *Lidé kolem nás* a *Lidé a čas*. Rozsah a hloubku konkretizovaného učiva volí vyučující s ohledem na konkrétní místní podmínky, potřeby a zájem žáků; rychlost postupu přizpůsobuje aktuální úrovni poznávacích schopností žáků a jejich dosavadní životní zkušenosti. Tematické okruhy se společnými prvky vhodně a funkčně propojují.

V tematickém okruhu *Místo, kde žijeme* se žáci seznamují se základními poznatky o krajině, minulosti a současnosti své obce (regionu, vlasti). Získávají základní informace o Evropě, ostatních kontinentech a jejich zemích. Učí se orientovat v terénu, pracovat s mapami, používat získané vědomosti v praktických situacích.

V tematickém okruhu *Lidé kolem nás* žáci poznávají různé druhy lidské práce a učí se chápat jejich souvislost s přírodními podmínkami, poznávají, jak se činnosti lidí odrážejí v tvářnosti krajiny, charakteru staveb a v rozmanitých památkách. Žáci poznávají, jak se lidé sdružují, baví, jakou vytvářejí kulturu. Seznamují se se základními právy a povinnostmi, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společnost nebo i svět (globální problémy).

V tematickém okruhu *Lidé a čas* se žáci učí orientovat v dějích a v čase. Poznávají, jak události postupují v čase a utvářejí historii věcí a dějů, vycházejí od nejznámějších událostí v obci a regionu a postupují se k nejdůležitějším okamžikům v historii naší země. Získávají odpovědný vztah ke kulturnímu bohatství vlasti, k jejímu přírodnímu prostředí, kulturnímu dědictví a historickým památkám. Vytvářejí si základní představu o způsobu života svých předků v různých historických obdobích i o způsobu života lidí v sousedství vlasti.

Vyučovací předmět *Vlastivěda* se vyučuje ve 4. a 5. ročníku s hodinovými dotacemi odpovídajícími učebnímu plánu. Výuka probíhá převážně v kmenových třídách, nezanedbatelná část i mimo budovu školy (tematické vycházky a exkurze, návštěva památek, sbírek regionálních muzeí, veřejné knihovny apod.). Velký význam má cílené vedení žáků k samostatnému vyhledávání, získávání a zkoumání informací z různých dostupných zdrojů (literatura, rozhlas, televize, tisk, členové rodiny, lidé v nejbližším okolí apod.).

Vzdělávací obsah předmětu je využíván k rozvoji čtenářské gramotnosti. Učitel z níže uvedených konkretizovaných výstupů vybírá a v ročním tematickém plánu přiřazuje ke vhodným tematickým celkům učiva.

Konkretizované výstupy v oblasti čtenářské gramotnosti

Žák:

Přizpůsobuje čtení svému záměru

- hledá a vybírá text podle záměru, zdůvodňuje svou volbu
- volí podle záměru způsob čtení
- pozná, kdy má text odložit

Najde informace v textu

- identifikuje potřebnou informaci
- odliší hlavní informace od podpůrných a vedlejších
- odliší fakta od názorů
- pracuje s informačním aparátem (obsah, rejstřík, odkazy, poznámky)

Rozpozná, zdali odpověď na položenou otázku

- najde na jednom místě v textu
- najde na několika místech v textu, která musí propojit
- najde propojení textu a své zkušenosti
- najde je ve své zkušenosti nebo fantazii

Shrne

- rozliší v textu podstatné a podpůrné myšlenky a informace
- nebo odliší uzlové body dějové linie od epizod
- udrží logický sled událostí nebo informací a myšlenek podle textu nebo zvolí vlastní logiku

Formuluje shrnutí souvisle a svými slovy

- vyjasní si (odhadne)
- rozpozná, co mu nedává smysl
- vyjasní si význam neznámých slov
- vyjasní si složité či nejasné myšlenky

Pokládá otázky vzhledem k tomu, s jakým záměrem čte

- klade otázky zodpověditelné přímo z textu
- klade otázky na souvislosti – zodpověditelné se zapojením čtenářské a životní zkušenosti, dalších zdrojů

Propojuje čtené s

- předvídá obsah nebo pokračování textu, své předpovědi dokládá vodítky z textu a svou zkušeností čtenářskou a životní
- porovnává informace, názory, myšlenky v textu se svými poznatky a zkušenostmi – hledá shody a rozdíly

Usuzuje – dělá závěry

- analyzuje příčiny a důsledky (události, motivy jednání)
- rozpoznává místa, která působí na čtenáře nebo vypovídají o čitech, a spoluprožívá je nebo odmítá, popřípadě rozpozná manipulaci
- rozpoznává souvislosti ve věcném obsahu sdělení
- z informací v textu dělá závěry a rozhodnutí

Posuzuje záměr, informace, myšlenky a stavbu textu

- rozpozná autorský záměr
- rozpozná, jakého čtenáře text předpokládá
- vyhodnocuje s oporou v textu důvěryhodnost informací a vypovídací hodnotu textu

Zaznamenává si

- přehledně pro svou potřebu zaznamenává informace či myšlenky sdělení

Nakládá se získanými informacemi a myšlenkami podle záměru

- informace a myšlenky přetváří podle svého záměru
- informace ověřuje a dalších zdrojích

5.4.3.3 Výchovné a vzdělávací strategie vyučovacího předmětu Vlastivěda

KOMPETENCE K UČENÍ	- Vedeme žáky k zodpovědnosti za jejich vzdělávání a za jejich „budoucnost“ - připravujeme je na celoživotní učení. - Ve výuce zřetelně rozlišujeme základní (nezbytné, klíčové, kmenové) učivo a učivo rozšiřující (doplňující). - Učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace z různých zdrojů.
KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ	- Na modelových příkladech učíme žáky algoritmu řešení problémů. - Podporujeme netradiční (originální) způsoby získávání informací. - Ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.
KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ	- Podporujeme různé formy komunikace (s místními obyvateli, pamětníky, pracovníky regionálních muzeí, knihoven, apod.). - Klademe důraz na „kulturní úroveň“ komunikace. - Vedeme žáky k tomu, aby předávali své zkušenosti a poznatky z cestování svým spolužákům. - Učíme žáky publikovat a prezentovat své názory a zkušenosti (školní časopis, místní tisk, web, ppt. prezentace).
KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ	- Učíme žáky pracovat v týmech, učíme je vnímat vzájemné odlišnosti jako podmínku efektivní spolupráce. - Rozvíjíme schopnost žáků zastávat v týmu různé role. - Učíme žáky kriticky hodnotit práci (význam) týmu, svoji práci (význam) v týmu i práci (význam) ostatních členů týmu. - Podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci vzájemně potřebují. - Učíme žáky chápat různé sociální postavení různých lidí v historii naší země a vyvozovat analogie k současnosti.
KOMPETENCE OBČANSKÉ	- Podporujeme různé formální i neformální způsoby spolupráce s obcí, policií, složkami IZS apod. - Učíme žáky základům demokracie, tolerance a vzájemného soužití. - Vedeme žáky k národní hrdosti, k ochraně životního prostředí, kulturního a přírodního bohatství, k myšlence "evropanství".
KOMPETENCE PRACOVNÍ	- Vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci. Žádnou práci netrestáme, kvalitně odvedenou práci vždy pochválíme. - Při výuce vytváříme podnětné a tvořivé pracovní prostředí. Měníme pracovní podmínky, žáky vedeme k adaptaci na nové pracovní podmínky. - Různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi a s jejich možnostmi budoucího pracovního uplatnění v rámci Evropské unie – cíleně ujasňujeme představu žáků o reálné podobě jejich budoucího povolání a o volbě vhodného dalšího studia.
KOMPETENCE DIGITÁLNÍ	- Vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci s různými digitálními technologiemi. - Používáme interaktivní tabuli, mobilní telefony, počítače, aj. - Vedeme žáky k získávání, vyhledávání a třídění informací na internetu (zpracovává prezentace, referáty) - Vedeme žáky k používání elektronické komunikace - Využíváme digitální technologie k usnadnění a zkvalitnění výsledků své práce